

INTERTEXTOVOST TEXTU

(Příruční mluvnice češtiny, s. 657-677)

1) v širším slova smyslu - naše předchozí zkušenost s ostatními texty vůbec a s typy textů (jak vypadá začátek novinové zprávy, jak vypadá konec povídky...)

2) v užším - odkaz na konkrétní text v jednom konkrétním textu (aluze)

(reklamy, titulky, názvy...)

Pretext

- to, co člověk musel číst předtím, aby aluzi rozluštil

Aktivní text

- text, v jehož rámci je aluze použita

Propojení s jinými texty:

odkaz na mluvčího

citace nebo parafráze dikce jiného mluvčího

odkazy na texty (názvy, typ, funkce, způsob vyjadřování)

citace v textu:

- přímá řeč
- nevlastní přímá řeč
- polopřímá řeč
- nepřímá řeč
- parafráze
- autorské poznámky
- citace v odborných textech (bibliografické citace)

INTENCIONÁLNOST TEXTU

- **textový vzor**
 - abstraktní (makro)struktura určitého druhu textu spojená s určitými výrazovými prostředky, jimiž se určitý druh textu obvykle realizuje.

TYPY TEXTŮ

- **tradiční typologie textů:**

popisné
vyprávěcí
úvahové
literární
odborné
didaktické
konverzační

- **podle komunikačních oblastí** (společenských institucí): obchod a služby, státní správa, zdravotnictví, telekomunikace, školství apod.

- **podle slohového postupu:**

deskriptivní (popisné)
narativní (vyprávěcí)
expozitivní (analýza problému a syntéza řešení)
argumentativní
instruktivní

- **podle dominantní funkce:**

expresivní

kontaktové
deklarativní (ritualizované)
informativní
regulativní

typy textů se dělí na druhy:

mluvený – psaný
připravený – nepřipravený
dialogický – monologický
veřejný – neveřejný

narativní (vyprávěcí) strategie:

temporální
lokativní
zaměřená na účastníky
zaměřená na akci

ČLENĚNÍ TEXTU

Horizontální členění textu

Horizontálním členěním textu rozumíme jeho **lineární členění na úvodní, střední a závěrečnou část, v psaném textu i členění na kapitoly, odstavce.**

Členěný text omezuje únavu adresáta: na textových „švech“ si příjemce odpočine, neboť tyto švy jsou provázeny v mluveném projevu pauzou, v psaném textu odsazením, „odstavením“ počátku nového řádku; švy jsou vyznačeny odstavcem, nebo novým nadpisem (mezititulkem), který naznačuje začátek nové kapitoly nebo nového oddílu.

Členění textu na odstavce by nemělo být náhodné, ale výrazné, promyšlené a přehledné. (Viz článek [O členění textu na odstavce.](#))

Horizontální členění se tedy týká především toho, jak se text postupně rozvíjí a jak jeho jednotlivé části následují za sebou.

Vertikální členění textu

Vertikálním členěním textu rozumíme **způsoby vyjádření odrážející hierarchii jednotlivých informací a jejich vzájemné vztahy**. Jde tedy o odstupňování, rozlišení důležitých a méně důležitých informací v textu.

Vertikální členění činí text vícevrstevným a usnadňuje jeho recepci. Děje se tak pomocí komentářů a vsuvek, dále – zvláště v tištěném textu – pomocí různých typů a různé velikosti (popř. barvy) písma i různé jeho tloušťky.

rozsáhlejší psané texty:

- pretext
- text
- posttext